

Liburuak

KRITIKA

3 Mariak.
Arantxa Urretabizkaia.
Erein.
192 orrialde. 15,50 euro.

Helduen literatura
Gema Lasarte

Zahartzaroa ez da soilik memoria

ARANTXA URRETABIZKAIK hirugarren nobela du *3 Mariak*, eta testu honetan ere, literatur pertsonaia protagonista femeninoak hari narratiboaren ahots nagusi bilakatu ditu. Arantxa ez da alferrikako lanetan ibili, izan ere, literatur pertsonaia hauen ibilbidean eta ahotan zerbait berria jarri du. *Zergatik Panbox* (1979) eleberriko protagonista, ama abandonatu bat genuen, 70eko hamarkadan feminismoak mahaia gainean jarri zituen gaien inguruan gogartu zuena. Hurrengoan, *Koaderno gorriako* (1996) ama azaldu zitzaigun, eta Urretabizkaia naziogintza eta amatasunaren artean zegoen urruntasunaren aurrean hausnartzera eramán gintuen. Oraingoan, zahartzaroa hartu du gaitzat eta hiru emakume zaharren ahotsa jarri nahi izan du gerraostean inguruan hitz egiteko. Hau ez da berria ordea, izan ere, lehenik gizonezko literatur protagonisten bidez gerra ardatz tematikoa bilakatu baita eleberrigintza garaikidean (Izagirre, Saizarbitoria...) eta emakumezko literatur protagonisten begirada ere ikusi dugu gerrari so (Montoya, Jaio, Alberdi).

Urretabizkaia gerraostea, ordea, bizitzaren marra bat da, non hiru lagunek elkar ikusteari uzten dioten: bat lehen ahotsa eta protagonista nagusia (Mari Txuri) Euskal Herrian geratuko da; bigarrena, (Mari Gorri) erbestera joan beharrean izango da; eta hirugarrena, (Mari Haundi) gerra irabazitakoekin, handiekin galduko da. Baina zahartzaroa etorritakoan, alargundutakoan, hirurak bat egitea bihurtzen da protagonista nagusiaren xede. Eta hori da, benetan, eleberrri honen berrikuntza. Mari Txurik esaten digu zahartzaroa ez dela memoria soilik, zahartzaroa egunero modu duinean bizi behar den bizilegea dela, egitasmo bat dela.

Gaiari lotuz egindako ekarpenaz gain, eleberrari suspensea emateko, absentziak baliatzen den hirugarren protagonistaren jokoa eskaintzen digu Urretabizkaia: Mari Haundirena. Mari Haundi misterioa baita hasieratik bukaera arte eta horren peskiz an ibiliko da irakurlea. Mari Gorri, izenak berak dioen modura, zahar transgresorea izango digu, eleberraren ikuspegi semantikoa edota esanahia, eta Mari Txuri, berriz, paper zuria idazteko eta kontatzeko prest dagoen bezala, etorkizunean aldaketak egiteko prest azaltzen dena. Beraz, pertsonaia-eleberrri honetan, gaiari dagokionez, berrikuntza Gorri ekarriko du; halaber, Urretabizkaia Mari Txuriren hizkerari dation sintaxi neurtua, aitzakia literario bihurtuko du ohituta gaituen kontatzeko era natural eta zuzena eskaini ahal izateko. ■

Eta liburu guztiak erreko bagenitu?

Ez da Ray Bradburyren *Fahrenheit 451* eleberria aldizkari honetan aipatzen dugun aurreneko aldia. 2.244. zenbakian, berbarako, iragarri genizuen Txalapartak genero distopikoaren klasiko hau euskaraz argitaratzekoa zuela, baina kontua horretan utzi genuen. Bada, 2010aren bukaeran ikusi

zuen argia liburuak, Nagore Tolosaren itzulpenari esker, eta merezi du obrari tarte bat eskaintzea. Istoria aski ezaguna da: liburuak debekatuta dauden mundu batean kokatzen gaitu Bradburyk. Ele-

Fahrenheit 451.
Ray Bradbury.
Txalaparta.
242 orrialde.
17,50 euro.

berriko protagonistak, Guy Montagek, liburuak xerkatzea eta erretzea du ofizio. Baina halako batean, tentatuta sentituko da... ■

Serrano Izkoren 'Jauzika'

Hainbat esparrutan lan egin izan du Bixente Serrano Izkok, baina beharbada azkenaldian gehien landu duena, maiztasun aldetik behintzat, aforismoak izan dira. *Berria* egunkariaren webgunean daukan bloga (www.berria.info/blogak/bixente) jarraitzen duen orok ezagutzen ditu han paratzen dituen esaldi labur bezain sakonen zorrotasuna. Bada, horien antzekoak bildu ditu *Jauzika* liburuan. Titulua bezala irakur daitekeen liburua da, esaldi batetik bestera saltoka, burutazioz burutazio, aforismoz aforismo, zori jolas baten kapritxoek sortutako testuetan barrena. Lan fragmentarioa izanda ere, ordea, diskurtso osatua eskaintzen du liburuak. ■

Jauzika.
Bixente Serrano Izko.
Pamiela.
123 orrialde.
12 euro.

